

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Karel Hlaváček

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

OBSAH

OBSAH	2
EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ	3
BÝVALÁ JUGOSLÁVSKÁ REPUBLIKA MAKEDONIE	3
CHORVATSKO	4
TURECKO	5
HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU	5
GAZA (7.-16. ledna)	5
DODÁVKY RUSKÉHO PLYNU (7.-16. ledna)	8
USA: UZAVŘENÍ GUANTÁNAMA	9
GAZA (17.-31. ledna)	10
RUSKO, UKRAJINA, PLYNOVÁ KRIZE (17.-31. ledna)	12
VÝCHODNÍ PARTNERSTVÍ	14
DOKUMENTY SZBP EU	15

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2237, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

BÝVALÁ JUGOSLÁVSKÁ REPUBLIKA MAKEDONIE

Pozadí

Bývalá jugoslávská republika Makedonie (FYROM) je od roku 2005 kandidátskou zemí EU, dosud s ní však nebyly zahájeny přístupové rozhovory. Podle zprávy Komise Strategie rozšíření 2008-2009 reformy v zemi zdárně pokračují. Na druhou stranu Komise upozorňuje na problémy při parlamentních volbách 2008 a nutnost dalšího pokroku v reformách.¹

Jedním z problémů, které další přibližování FYROM k EU ohrožují, je spor s Řeckem o název země (Republika Makedonie), který se táhne již od roku 1991, kdy FYROM vyhlásila nezávislost. V dubnu 2008 Řecko kvůli tomuto sporu zablokovalo možnost vstupu FYROM do NATO, analogicky blokuje i start přístupových rozhovorů s FYROM.²

Aktuálně

Dne 12. ledna 2009 publikoval významný think-tank Mezinárodní krizová skupina (International Crisis Group, ICG) studii³, ve které označuje spor o název mezi Řeckem a FYROM za problém, který ohrožuje celou strategii EU a NATO při stabilizaci západního Balkánu.

Stabilizace FYROM je podle ICG zajišťována především perspektivou vstupu do EU a NATO. Cíl vstupu do těchto organizací totiž spojuje etnické Albánce a Makedonce v zemi.⁴ Tím, že tento cíl je blokován, vzniká riziko destabilizace. ICG proto doporučuje zesílit politický tlak zejména na Řecko, ale také na FYROM, aby mohlo dojít k vyřešení sporu. Konkrétně doporučuje tyto kroky:

- FYROM by měla přejmenovat letiště, které v roce 2007 pojmenovala po Alexandru Velikém (jedná se o provokaci Atén, o nárok na antické dědictví).
- Obě země by měly začít dialog o historii i v souvislosti s její výukou a dojít ke kompromisu ohledně bodů, které urážejí národní cítění druhého.

¹ Více informací o parlamentních volbách 2008 v Makedonii viz Přehled SZBP červen 2008, další informace o dokumentu Strategie rozšíření 2008-2009 viz Přehled SZBP říjen 2008.

² Řecko se obává, že přijetí názvu Republika Makedonie by naznačovalo územní nárok vůči její severní části, jejíž název je totožný. Rovněž se obává o nárok na antické dědictví ze strany Makedonie.

³ Studie Mezinárodní krizové skupiny k dispozici [ZDE](#).

⁴ V zemi proběhla v roce 2001 občanská válka mezi makedonskou vládou a albánskými povstalci. Byla ukončena podepsáním Ohridské dohody, v níž albánské etnikum uznalo úřady FYROM a vzdalo se nároků na samostatnost výměnou za zkvalitnění práv menšin.

- Skopje by mělo užívat pouze názvu Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Řecko by mělo přestat blokovat vstup země do NATO a EU (tj. obě země by se měly držet prozatímní dohody, kterou spolu podepsaly v roce 2005).
- Řecko by mělo uznat nárok „makedonskou“ národní identitu a jazyk svého souseda a akceptovat ujištění FYROM, že slovo „makedonský“ současně neznamená vznášení teritoriálních nároků vůči Řecku.
- EU a NATO by měly tlačit na Řecko, aby neblokovalo vstup FYROM do EU a NATO a uznalo nárok FYROM na její název.

Další předpokládaný vývoj

Rozhovory mezi Řeckem a FYROM ohledně sporu o název FYROM v současnosti sice i nadále pokračují, nepřinášejí však žádný pokrok a neočekává se žádná průlomová událost.⁵

CHORVATSKO

Pozadí

Chorvatsko má ve svém přístupovém procesu dlouhodobé problémy kvůli neurovnanému územnímu sporu se Slovinskem. Tyto problémy v poslední době eskalují: Slovinsko vytrvale blokuje otevírání a uzavírání dalších kapitol *acquis communautaire* s Chorvatskem.⁶

Aktuálně

Slovinsko v souvislosti se sporem začíná uvažovat o referendu o přijetí Chorvatska do EU. Dne 7. ledna 2009 prohlásil slovinský ministr zahraničí Samuel Zgobár, že „pokud nebude spor o hranice vyřešen, není referendum hrozbou, ale faktem“. Nejnovější výzkumy veřejného mínění (14. ledna 2009) přitom ukazují, že 47,5 % Slovinců je proti vstupu Chorvatska do EU, zatímco jen 36,8 % je pro.⁷

České předsednictví považuje vstup Chorvatska do EU za jednu ze svých priorit. Předseda Evropské rady Mirek Topolánek se proto hodlá pokusit o zprostředkování ve věci územního sporu. Slovinský premiér Borut Pahor však varoval před případnými tlaky na odblokování přístupových rozhovorů a vyzval české předsednictví, aby názor Slovinska nepřehlíželo tak, jako to činilo předsednictví francouzské.⁸

⁵ Viz Europolitics 3671, 14. 1. 2008.

⁶ Bližší informace viz Přehled SZBP prosinec 2008 a přehled SZBP říjen 2008.

⁷ Více informací viz Euobserver.com, 8. 1. 2009 a 15. 1. 2009.

⁸ Viz Euroskop.cz, 13. 1. 2009

TURECKO

Pozadí

Přístupový proces Turecka se v poslední době opět pohnul kupředu otevřením dvou dalších kapitol *acquis communautaire* v prosinci 2008.⁹ Turecko by chtělo v nejbližší době otevřít kapitoly další, zejména kapitolu energetika.¹⁰

Aktuálně

Dne 19. ledna 2009 prohlásil turecký premiér Recep Tayyip Erdogan, že v případě, že kapitola energetiky bude zablokována, Turecko může přehodnotit svůj postoj k projektu plynovodu Nabucco, který má vést přes jeho území.¹¹ Podle Erdogana tlačí na zablokování této kapitoly Kypr, s nímž Turecko vede spor o otevření svých přístavů kyperským lodím.¹² Erdogan vyjádřil svou nespokojenost s tím, že během každého předsednictví EU jsou s Tureckem otevřeny zpravidla pouze dvě kapitoly, a apeloval na EU, aby se přičinila o zrychlení tureckého přístupového procesu.^{13 14}

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

GAZA (7.-16. ledna)

Popis problematiky

V pásmu Gazy pokračuje izraelská vojenská ofenzíva namířená proti hnutí Hamás.¹⁵ Ta si po 20 dnech svého trvání vyžádala více než tisíc palestinských životů. Během ofenzívy navíc došlo k několika tragickým událostem ze strany Izraele jako např. ostřelování školní budovy OSN v Džabálijji či ostřelování humanitárních konvojů, které vyústilo v přerušení humanitárních operací.

Jednání v institucích EU a v RB OSN

Dne 7. ledna 2009 se k situaci v Gaze již podruhé vyjádřilo české **předsednictví EU**. Ve svém prohlášení¹⁶ dává vinu za rozpoutání současné tragické situace Hamásu a

⁹ Viz Přehled SZBP prosinec 2008.

¹⁰ Turecko dosud otevřelo deset kapitol z celkových 35 a pouze jednu úspěšně uzavřelo.

¹¹ Ve stejný den nicméně Erdogan vyslovil projektu „plnou podporu“.

¹² Kvůli tomuto sporu je již od roku 2006 unii zablokováno osm kapitol *acquis communautaire*.

¹³ Bližší informace viz Euobserver.com, 19. 1. 2009, Europolitics 3675, 20. 1. 2009.

¹⁴ Zpráva o vnitřní politice Turecka za poslední čtvrtletí roku 2008 českého velvyslanectví v Ankaře mluví o pokračující absenci reforem nutných pro pokrok v negociačním procesu v Turecku.

¹⁵ Věta se týká stavu ze dne 15. ledna 2009, kdy vojenské operace stále pokračovaly. Podrobnější informace o předchozím vývoji viz Přehled SZBP prosinec 2008.

¹⁶ Prohlášení předsednictví ze 7. ledna 2009 k dispozici [ZDE](#).

vyslovuje znepokojení nad ztrátami životů v ostřelované škole. Izrael pak vyzývá k otevření humanitárního koridoru v Gaze.

O situaci v Gaze se intenzivně jednalo na půdě **RB OSN**. Ve dnech 6. a 7. ledna 2009 probíhalo jednání na úrovni ministrů zahraničních věcí. K věci se vyjádřily strany konfliktu; za Palestince přednesl projev Mahmúd Abbás, který silnými slovy dosoudil útok Izraele, který maří šance na mír. Izraelská strana naopak zdůraznila, že mezinárodní společenství nedokázalo zajistit, aby Hamás neodpaloval na území Izraele rakety. Izrael nemůže tolerovat útoky na své území. Izrael se pak narozdíl od Hamásu snaží maximálně šetřit životy civilistů, narozdíl od teroristů Hamásu, kteří na civilisty na jedné straně útočí, na druhé straně si je fakticky berou jako rukojmí.

Na nátlak arabských zemí byla dne 8. ledna 2009 schválena rezoluce RB OSN 1860¹⁷, v níž mezinárodní společenství vyzývá mimo jiné k okamžitému příměří, které povede k úplnému stažení sil Izraele z Gazy a k umožnění distribuce humanitární pomoci do pásma Gazy. Připomíná také dlouhodobý cíl, kterým je mírové soužití dvou států, Izraele a Palestiny. Členské státy OSN rezoluce vyzývá k angažovanosti v otázce zajištění otevření hraničních přechodů.

Dne 9. 1. 2009 vydalo **předsednictví EU** další prohlášení¹⁸, ve kterém se hlásí k rezoluci RB OSN 1860 a vyjadřuje své přesvědčení, že udržitelným řešením blízkovýchodního mírového procesu je dvoustátní řešení. Předsednictví rovněž vyslovilo hluboké znepokojení nad ostřelováním humanitárních konvojů a vyzvalo Izrael k úzké spolupráci s mezinárodními organizacemi. Jako „naprosto nepřijatelný“ pak označuje další izraelský útok na budovu UNRWA v Gaze ve svém prohlášení ze dne 15. ledna 2009¹⁹.

Dne 15. ledna 2009 přijal k situaci v Gaze usnesení²⁰ **Evropský parlament (EP)**. Usnesení je založeno na přijetí rezoluce OSN č. 1860; vyzývá zejména k okamžitému uzavření příměří. Jednání by mělo být vedeno Kvartetem a Ligou arabských států a mělo by vyústit ve vyslání mezinárodních mírových sborů, které by nejen monitorovaly, ale i zajistily dodržování příměří. Radu EP vyzývá k vyvinutí většího tlaku na ukončení násilí a přijetí rozhodnějšího politického postoje. EP je vůči postupu Izraele naladěn kritičtěji než české předsednictví, přesto se v textu usnesení nakonec neobjevila výzva k tomu, aby EU dále neprohlubovala vztahy s Izraelem (ačkoli většina původních návrhů takovou formulaci obsahovala).²¹ Konečný text usnesení pouze vyzývá Izrael k dodržování svých povinností podle mezinárodního práva a mezinárodního humanitárního práva.

¹⁷ Rezoluce byla schválena čtrnácti hlasy; USA se hlasování zdržely.

¹⁸ Prohlášení předsednictví z 9. ledna 2009 k dispozici [ZDE](#).

¹⁹ Prohlášení předsednictví z 15. ledna 2009 k dispozici [ZDE](#).

²⁰ usnesení EP k dispozici [ZDE](#).

²¹ Viz *Europolitics* 3673, 16. 1. 2009.

Důsledky konfliktu pro vztahy EU-Izrael

Původním záměrem českého předsednictví bylo posílení vztahů EU-Izrael. Tento záměr navazuje na zprávu Komise o pokroku Izraele v rámci Evropské politiky sousedství a prohlášení Asociační rady EU-Izrael z první poloviny minulého roku. Zmíněné dokumenty hovořily o „nové fázi ve vzájemných vztazích“.²²

Tento cíl předsednictví nyní může být ohrožen. V EU zaznívají protichůdné hlasy; zatímco předseda Evropské rady Mirek Topolánek stále stojí za posílením vztahů, Evropská komise pozastavila technické vyjednávání s Izraelem o participaci v programech EU s tím, že nyní je třeba se soustředit na aktuální dění, nikoli na posilování vztahů.²³ Český ministr zahraničí Karel Schwarzenberg připomněl, že prohloubení vztahů s Izraelem bylo schváleno Radou a zrušeno by tedy mohlo být pouze konsensuálním rozhodnutím členských států. Také EP do svého usnesení nakonec výzvu k přerušení dalšího prohlubování vztahů nezačlenila, ačkoli taková výzva byla reálnou možností.²⁴

Další předpokládaný vývoj

České předsednictví chce v co nejbližší době uspořádat dárcovskou konferenci pro Gazu. Ta by měla řešit zejména naléhavé humanitární potřeby obyvatel pásma Gazy, ale měla by se zamyslet i nad dlouhodobější perspektivou rekonstrukce.²⁵

Podle eurokomisařky pro vnější vztahy Benity Ferrero-Waldnerové uzavřou znesvářené strany příměří během několika dní. Další aktivity EU v oblasti po předpokládaném uzavření příměří zahrnují zejména tyto možnosti:

- Reaktivace a rozšíření mise EUBAM Rafah (mise byla pozastavena v červnu 2007), jež by byla nápomocna při otevření a provozu hraničních přechodů.
- Účastnit se či být vedoucí silou nové mise, jejíž úkol by spočíval buď v monitorování a podávání zpráv, nebo v poskytování asistence a školení, případně by mise mohla mít přímou možnost intervence.²⁶

Předseda Rady Karel Schwarzenberg za EU nabídl obnovení mise EUBAM Rafah a rozšíření jejího mandátu.²⁷

²² Bližší informace viz Přehled SZBP červen 2008.

²³ Více informací viz Euobserver.com, 14. 1. 2009.

²⁴ Viz Europolitics 3673, 16. 1. 2009.

²⁵ Viz Euroskop.cz, 13. 1. 2009.

²⁶ Viz Europolitics 3668, 8. 1. 2009.

²⁷ Viz Euroskop.cz, 15. 1. 2009

DODÁVKY RUSKÉHO PLYNU (7.-16. ledna)

Popis problematiky

I nadále trvá spor o plyn mezi Ruskem a Ukrajinou, který měl za následek úplné přerušování dodávek plynu z Ruska přes Ukrajinu do EU. Poté, co došlo ke shodě na vyslání monitorovací komise EU, měl plyn začít do EU téci nejpozději dne 13. ledna v ranních hodinách. K tomu ale nedošlo. Rusko chce podle svých tvrzení plyn pustit, Ukrajina je připravena, ale plyn přesto neteče. Některé země EU, jako jsou Bulharsko či Slovensko, jsou přitom na ruském plynu zcela závislé. Např. Slovensko proto muselo omezit dodávky plynu firmám, což vede k velikým finančním ztrátám.

Jednání v institucích EU

Dne 8. ledna 2009 vydala EU ke sporu mezi Ukrajinou a Ruskem **prohlášení**²⁸, v němž konstatuje, že ani Ukrajina ani Rusko neprokázaly dostatečné odhodlání k řešení problému, což poškozují jejich důvěryhodnost. EU nicméně očekává, že situace vyústí v rychlé řešení. EU hodlá urychlit práci na iniciativách, které se týkají energetické bezpečnosti.

Dne 12. ledna 2009 se konalo mimořádné zasedání **Rady** ke sporu Rusko-Ukrajina. Ve svých závěrech²⁹ kromě zopakování obsahů předešlých prohlášení předsednictví přijala Rada nové energetické zásady:

- Transparentnost fyzických toků plynu v členských i dodávajících a tranzitních zemích. V březnu 2009 by komise měla na toto téma prezentovat zprávu.
- Regionální či bilaterální opatření solidarity. Komise by měla navrhnout formu ujednání o solidaritě.
- Komise má prozkoumat a navrhnout zdokonalení vzájemného síťového propojení členských států.
- Diverzifikace transportních cest a zdrojů se má stát hlavním kritériem pro výběr vhodných projektů pro financování z rozpočtu Společenství.
- Komise by rovněž měla ve spolupráci s postiženými zeměmi identifikovat ekonomické a sociální dopady a nastítnit kroky pro pomoc těmto státům.

Dne 15. ledna 2009 se členské státy na úrovni **velvyslanců** shodly na dalším postupu:

- Unie bude i nadále důrazně hovořit jedním hlasem.
- Nejdůležitější prioritou je okamžité obnovení dodávek ruského plynu do EU přes Ukrajinu.
- Rusko a Ukrajina musí bezodkladně vyřešit svůj dvoustranný spor.
- Současná situace poškozují důvěryhodnost Ruska a Ukrajiny jako spolehlivé dodavatelské, resp. tranzitní země. Tato situace bude mít závažné finanční, hospodářské a politické důsledky pro obě země.

²⁸ Prohlášení EU k dispozici [ZDE](#).

²⁹ Závěry Rady k dispozici [ZDE](#).

- Je třeba, aby byla plně a okamžitě dodržována dohoda o „Statutu monitoringu přepravy zemního plynu přes Ukrajinu“.³⁰

S tím, jak se krize prodlužuje, zaujímá EU postupně tvrdší postoj. Např. předseda Komise José Barroso prohlásil, že pokud dodávky nebudou okamžitě obnoveny, Komise doporučí postiženým firmám, aby se obrátily na soudy.³¹

Další předpokládaný vývoj

Ve dnech 17. a 18. ledna 2009 se v Moskvě má konat summit za účasti EU, Ukrajiny, Ruska a postižených států EU.³² EU bude zastupovat ministr obchodu a průmyslu ČR Martin Říman a evropský komisař pro energetiku Andris Piebalgs. I v případě úspěšnosti jednání se ale neočekává, že by plyn mohl do EU znovu začít proudit dříve než za další tři či čtyři dny.³³

Celkovou energetickou situací se bude znovu zabývat Rada dne 19. února 2009. V té době by měla již mít k dispozici zprávu Komise o dosavadním učiněném pokroku. Zasedání Evropské rady v březnu 2009 by pak mohlo přinést celkové změny evropské energetické strategie. Eurokomisař pro energetiku prohlásil, že krize by měla mít „obrovský dopad a žádná záležitost by již neměla být tabu“.

USA: UZAVŘENÍ GUANTÁNAMA

Popis problematiky

Po svém nástupu do úřadu dne 17. ledna 2009 učinil nový americký prezident Barack Obama rozhodnutí o uzavření věznice Guantánamo v horizontu jednoho roku³⁴. V EU se v této souvislosti rozvinula diskuse o možnostech, jak Spojeným státům v rámci spolupráce v oblasti boje proti terorismu a podpory lidských práv být nápomocni. Diskutuje se zejména problém umístění zadržovaných, kteří nebudou v USA souzeni, nicméně nemohou být repatriováni kvůli hrozbě, že by ve svých domovských zemích mohli být vystaveni mučení (zhruba 60 lidí).

Jednání v institucích EU

Jednání o tomto problému probíhala v rámci Rady dne 26. ledna 2008. Ve svých závěrech³⁵ Rada přivítala Obamovo rozhodnutí, neodsouhlasila však žádné konkrétní společné kroky: rozhodnutí, zda přijmout do EU některé ze zadržovaných zůstane na

³⁰ Více informací ke stažení [ZDE](#).

³¹ Viz Euroskop.cz, 14. 1. 2009.

³² Podle TIC 248/2009-KIEV z 16. 1. 2009 dosud není jasné, jestli se bude konat jen bilaterální jednání Rusko-Ukrajina za přítomnosti představitelů EU, nebo jestli proběhne „plynový summit“. Ukrajina je toho názoru, že multilaterální akce se mají konat jinde než v Moskvě; navrhuje Prahu nebo Brusel.

³³ Viz Euobserver.com, 15. 1. 2009.

³⁴ Společně s tímto krokem přistoupil k zákazu tajných věznic CIA za hranicemi USA a některých kontroverzních výslechových technik, které byly kritizovány jako hraničící s mučením.

³⁵ Závěry Rady k dispozici [ZDE](#).

jednotlivých státech. Rada se nicméně shodla na vhodnosti koordinované akce a k jednání o Guantánamu se v blíže nespecifikované době opět vrátí.

Na realizaci společné akce tlačí především Francie, která podporuje myšlenku vyslání vyšetřovací mise EU do Guantánama a přijetí zadržovaných do EU. K otázce přijetí zadržovaných se staví kladně i Portugalsko, Španělsko, Finsko, Velká Británie. Proti je například Rakousko, Nizozemsko či Dánsko. Německo má taktéž určité výhrady (neshody uvnitř vládní koalice).

Další předpokládaný vývoj

Americká administrativa nyní zpracovává a do 30 dnů od Obamova rozhodnutí by měla vydat zprávu o tom, kam umístit vězně z Guantánama a kam budou umístováni další podezřelí z terorismu. V průběhu následujících týdnů by také mělo dojít k setkání českého předsednictví a několika unijních činitelů s novou administrativou USA.³⁶

GAZA (17.-31. ledna)

Popis problematiky

Dne 17. ledna 2009 vyhlásil Izrael vůči Hamásu jednostranné příměří, následujícího dne tentýž krok učinil i Hamás, pod podmínkou, že Izrael z Gazy do jednoho týdne stáhne své ozbrojené síly. V současnosti příměří nadále trvá. Pozornost mezinárodního společenství se tak pomalu přesouvá ke snahám o jeho trvalost, k tragické humanitární situaci v Gaze, ale i ke snaze o vyšetření porušení mezinárodního humanitárního práva.³⁷

Jednání v RB OSN a institucích EU

Dne 21. ledna se zabývala **RB OSN** humanitární situací v Gaze. Generální tajemník OSN zde informoval o své cestě na Blízký východ, během níž vyzval izraelské představitele k vyšetření útoků na objekty OSN a postavení osob zodpovědných za tyto činy před spravedlnost. Do Gazy následně vyjel zástupce GT pro humanitární otázky John Holmes. RB rovněž vydala tiskové prohlášení, které přineslo zopakování apelů rezoluce č. 1860.³⁸

Dne 26. ledna 2009 jednala o situaci v Gaze **Rada** ve formátu ministrů zahraničí. Ve svých závěrech³⁹ Rada:

- Přivítala vyhlášení jednostranných příměří ze strany Izraele a následně i Hamásu a vyzvala k plné implementaci rezoluce RB OSN č. 1860, zejména zastavení ostřelování Izraele raketami Hamásu, otevření hraničních přechodů mezi Gazou a

³⁶ Více informací viz Euobserver.com, 23. 1. 2009, 26. 1. 2009, Europolitics 3680, 27. 1. 2009.

³⁷ Informace o předchozím vývoji konfliktu viz Přehled SZBP prosinec 2008 a 7.-16. leden 2009.

³⁸ Více informací viz TIC 234/2009-NYSM, 22. 1. 2009.

³⁹ Závěry Rady k dispozici [ZDE](#).

Izraelem a znemožnění pašování zbraní do Gazy. Tím by se podle Rady mohlo dosáhnout trvalého příměří.

- Přivítala aktivity Egypta a přislíbila znovuspuštění mise EUBAM Rafah, „jakmile to podmínky dovolí“. Možností stále zůstává i rozšíření aktivit EU na hraničních přechodech. EU rovněž deklarovala připravenost koordinovat svoje akce s USA.
- Lituje ztrát na životech a chce sledovat výsledky vyšetřování, které by mělo osvětlit porušování mezinárodního humanitárního práva.
- Je hluboce znepokojena humanitární situací v Gaze a podporuje mezinárodní dárcovskou konferenci, která se bude konat v Egyptě. Je připravena zvýšit svoji pomoc směřující do oblasti. Za účelem přesnějšího stanovení výše a alokace pomoci EU připravuje Pracovní plán.
- Vyzývá Palestince ke sjednocení pod vedením prezidenta Mahmúda Abbáse.
- Připomíná, že řešením konfliktu je vytvoření demokratického palestinského státu.

Komise dne 26. ledna 2009 zveřejnila tzv. Globální plán 2009, který počítá s obnosem 58 milionů eur pro pomoc palestinskému obyvatelstvu. Z toho je určeno 32 milionů pro humanitární pomoc Gaze, 20 milionů pro pomoc na Západním břehu Jordánu a 6 milionů pro palestinské uprchlíky v Libanonu. Eurokomisař pro humanitární pomoc Louis Michel rovněž osobně navštívil pásmo Gazy a následně silnými slovy odsoudil jak hnutí Hamás, tak i Izrael.⁴⁰

V **RB OSN** se o Gaze znovu jednalo dne 27. ledna 2009. Jednání neskončilo oficiálním výstupem, ale zástupce GT pro humanitární otázky John Holmes na něm referoval o současné situaci. Např. potravinovou pomoc potřebuje nyní 90 % populace Gazy, tzn. asi 1,3 milionu lidí. Humanitární pomoc se ale již nyní hromadí v Egyptě. Je proto třeba neprodleně nastálo otevřít hraniční přechody podle dohody o pohybu a přístupu z roku 2005 (Agreement on Movement and Access). Mnoho nevládních organizací a humanitárních pracovníků dosud nemá zajištěn vstup do pásma Gazy, přestože Izrael přislíbil umožnění přísunu humanitární pomoci.⁴¹

Návštěva europoslance Francise Wurtze (GUE/NGL) v Gaze

Kromě jednání v mezinárodních institucích a oficiálních pozorování dochází i k individuálním návštěvám. Ve dnech 22. a 23. ledna 2009 Gazu např. navštívil Francis Wurtz. Své dojmy shrnuje v krátké osobní zprávě, v níž popírá slova izraelských představitelů, kteří tvrdí, že se snaží chránit životy civilistů, a vznáší proti Izraeli závažná obvinění. Wurtz mluví o „kolektivním trestu“, o zničených domech, školkách a školách, o „očividných masakrech civilistů“. Vyzývá k vyslání mezinárodní vyšetřovací komise, jejíž zjištění by zajistila potrestání viníků. K tomu je však podle něho nutná „daleko ofenzívnější“ politika EU, proměnění slov o evropských hodnotách v činy.

⁴⁰ Bližší informace ke nahlédnutí [ZDE](#).

⁴¹ Bližší informace viz tiskové prohlášení z RB OSN, ke stažení [ZDE](#).

Další předpokládaný vývoj

Dne 2. února 2009 chce OSN učinit „naléhavou výzvu“ mezinárodnímu společenství k urgentní pomoci Gaze.

RUSKO, UKRAJINA, PLYNOVÁ KRIZE (17.-31. ledna)

Popis problematiky

Dne 7. ledna 2009 ustaly v souvislosti se sporem Ukrajiny a Ruska dodávky ruského plynu přes ukrajinské území do EU.⁴² Nejurgentnější aspekty sporu byly vyřešeny dne 18. ledna 2009 a následně začal plyn opět do Evropy proudit. Plynová krize však spustila v EU jednak diskusi o energetické bezpečnosti, jednak se do popředí dostala otázka vzájemných vztahů s Ruskem a Ukrajinou.

EU v současnosti s oběma zeměmi vyjednává o nové podobě vzájemných vztahů. Zatímco vyjednávání s Ukrajinou jsou již v pokročilém stavu, jednání s Ruskem se kvůli jeho konfliktu s Gruzíí opožďují a stále se nacházejí v počátečních fázích.⁴³

Energetická bezpečnost

Téma energetické bezpečnosti bylo projednáváno v **Radě** dne 26. ledna 2009. České předsednictví na zasedání identifikovalo čtyři základní body, kterým se chce věnovat:

- Vnitřní energetický trh: předsednictví chce do konce března dosáhnout shody na novém energetickém balíčku.
- Vzájemné propojení a projekty zaměřené na infrastrukturu: předsednictví chce co nejdříve dospět ke shodě nad návrhy Komise.
- Mechanismy rychlé reakce v případě krize: jsou plánovány úpravy direktiv upravujících bezpečnost dodávek ropy a plynu a kroky ke zvýšení investic do preventivních zásob plynu.
- Vnější energetická politika: zaměří se na snahu redukovat energetickou zranitelnost Evropy.

Ve dnech 26. a 27. ledna 2009 se v Budapešti konal **summit** týkající se projektu plynovodu **Nabucco**, který by měl EU propojit se zásobami „neruského“ plynu. Plynovod by měl vést přes území Turecka, Bulharska, Rumunska a Maďarska do Rakouska. Na podporu projektu se zde vyjádřil předseda Evropské rady Mirek Topolánek či eurokomisař pro energetiku Andris Pielbags. Nedořešeny jsou však zejména otázky financování projektu, ale i nutná mezivládní ujednání.⁴⁴

⁴² Bližší informace viz Přehled SZBP 7.-16. ledna 2009 a Přehled SZBP prosinec 2008.

⁴³ Viz Závěry Rady ze dne 26. ledna 2009, ke stažení [ZDE](#).

⁴⁴ Více informací viz Europolitics 3681, 28. 1. 2009, Euroskop 28. 1. 2009

V oblasti energetiky je aktivní také **Komise**. Dne 28. ledna 2009 představila svůj návrh balíčku na podporu ekonomiky v období krize, v jehož rámci by 3,5 miliardy eur měly připadnout na energetické projekty.⁴⁵ V rámci těchto projektů přispěje komise částkou 25 milionů eur i na výstavbu plynových zásobníků v Česku.⁴⁶

Vztahy EU-Ukrajina, EU-Rusko

Vzájemné vztahy s oběma zeměmi krizí utrpěly. Představitelé EU hovořili o naprosté neakceptovatelnosti situace, ztrátě důvěryhodnosti obou zemí a hrozili jim soudními žalobami.⁴⁷

Nicméně zejména ukrajinská strana se cítí být ze strany EU zanedbána. Plynovou krizí vidí jako snahu Ruska o destabilizaci ukrajinské ekonomiky a její proevropské vlády. Tím, že se EU nepostavila na její stranu, ale stavěla se do neutrální role, se Ukrajina cítí zklamána. Toto zklamání se pak mísí se zklamáním ze stále nejasného výhledu země na členství v EU. V současné podobě používá i sjednáváná nová smlouva o vzájemných vztazích EU a Ukrajiny z ukrajinského hlediska příliš zdrženlivý jazyk, co se týká případného vstupu Ukrajiny do EU. Ukrajina též vyjadřuje svoji nespokojenost s tím, že ukrajínští občané přes pokračující rozhovory stále mají vízovou povinnost.⁴⁸

Na zasedání Rady dne 26. ledna 2009 byly projednávány vztahy EU-Rusko a EU-Ukrajina. Plynová krize by podle výsledků zasedání neměla mít na vzájemné vztahy větší vliv. V tomto smyslu se vyjádřili předseda Rady Karel Schwarzenberg, ale i předseda Komise José Barosso či eurokomisař pro energetiku Andris Pielbags. České předsednictví se také snaží o oddělení projednávání záležitostí energetické bezpečnosti od projednávání vzájemných vztahů.⁴⁹

Další předpokládaný vývoj

I v následujícím půlroce tak bude dále rozvíjen politický dialog. S Ruskem je plánován summit na květen 2009 a ministerská setkání na únor a duben. V únoru se v Praze rovněž bude konat jednání ministerské trojky s Ukrajinou a na březen se do Bruselu plánuje donorská konference na podporu modernizace ukrajinských plynovodů.⁵⁰

Co se týká energetické bezpečnosti, komisař pro energetiku Andris Pielbags doufá, že do konce března budou dořešeny mezivládní otázky spojené s plynovodem Nabucco. České předsednictví také hodlá svolat summit s relevantními zeměmi k plánovanému projektu plynovodu Jižní proud (South Stream).⁵¹

⁴⁵ Návrh Komise ještě bude schvalovat Evropský parlament a členské státy.

⁴⁶ Více informací viz Europolitics 3682, 29. 1. 2009

⁴⁷ Viz Přehled SZBP 7.-16. leden 2009

⁴⁸ Viz Euobserver.com, 23. 1. 2009

⁴⁹ Více informací viz Europolitics 3680, 27. 1. 2009

⁵⁰ Viz Euobserver.com, 27. 1. 2009

⁵¹ Viz Europolitics 3681, 28. 1. 2008

VÝCHODNÍ PARTNERSTVÍ

Popis problematiky

Východní partnerství (VP) je projektem v rámci Evropské politiky sousedství (ENP), jehož cílem je další přiblížení zemí východní Evropy a jižního Kavkazu⁵² k EU. Konkrétní návrh projektu byl představen Komisí v prosinci 2008, během českého předsednictví by mělo dojít ke schválení a spuštění projektu. Podpora VP je rovněž jednou z priorit českého předsednictví EU.⁵³

Aktuálně

Dne 15. ledna 2009 rozhodla Konference předsedů Evropského parlamentu (EP) o založení Parlamentního shromáždění pro vztahy s východním sousedstvím (Parliamentary Assembly for Relations with Eastern Neighbourhood, EURONEST), jakési parlamentní dimenze VP. Europoslanec Jacek Saryusz Wolski se domnívá, že EURONEST by mohlo sloužit jako kontrolní orgán a zajišťovat demokratický dohled. Složeno bude z poslanců zemí východního sousedství a europoslanců, kteří jsou členy delegací pro vztahy s těmito zeměmi.⁵⁴

Projekt VP však dosud čelí problémům, a to zejména se svým financováním. Podle návrhu Komise totiž předpokládá přísun dodatečných 350 milionů eur, na kterém se musí shodnout členské státy. Generální ředitel DG RELEX⁵⁵ Eneko Landaburu se dne 20. ledna 2009 vyjádřil v tom smyslu, že je velmi těžké v současné době předvídat, jestli se členské státy v tomto bodě dokáží shodnout.⁵⁶

Další předpokládaný vývoj

Konkrétní podoba Východního partnerství by měla být schválena na zasedání Evropské rady konaném ve dnech 19. a 20. března 2009. Na počátku května 2009 by iniciativa mohla být spuštěna na plánovaném summitu EU27+6. Evropský parlament projevil zájem o účast na této události. EURONEST by pak mělo vzniknout po volbách do EP v červnu 2009.

⁵² Projekt Východního partnerství by se měly účastnit Arménie, Ázerbajdžán, Gruzie, Moldavsko, Ukrajina a s nejistou mírou pravděpodobnosti také Bělorusko.

⁵³ Podrobnější informace o VP viz Vybrané téma PI 17/2008, ke stažení [ZDE](#).

⁵⁴ Bližší informace viz Europolitics 3673, 16. 1. 2009.

⁵⁵ Generální ředitelství Evropské komise pro vnější vztahy.

⁵⁶ Bližší informace viz Europolitics 3676, 21. 1. 2009.

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

SPOLEČNÝ POSTOJ RADY, kterým se mění společný postoj 2003/495/SZBP o Iráku - [5270/09](#)

Datum: 27. 1. 2009

Typ dokumentu: Návrh společného postoje Rady

Obsah dokumentu: Dokument navrhuje změnit společný postoj Rady 2003/495/SZBP57 o Iráku, kterým se provádí rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1483 (2003) tak, aby odpovídal nové rezoluci 1859 (2008).

Zimbabwe – závěry Rady - [5761/09](#)

Datum: 27. 1. 2009

Typ dokumentu: Závěry Rady

Obsah dokumentu: Rada v dokumentu komentuje stále se zhoršující aktuální situaci v Zimbabwe.

SPOLEČNÁ AKCE RADY o prodloužení mandátu zvláštního zástupce Evropské unie pro mírový proces na Blízkém východě - [5275/09](#)

Datum: 26. 1. 2009

Typ dokumentu: Návrh společné akce Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument navrhuje prodloužit mandát pana Marca OTTEHO jako zvláštního zástupce Evropské unie pro mírový proces na Blízkém východě do 28. února 2010.

Zvláštní zpráva č. 9/2008 – Účinnost podpory EU v oblasti svobody, bezpečnosti a práva pro Bělorusko, Moldavsko a Ukrajinu, spolu s odpověďmi Komise - [5593/09](#)

Datum: 22. 1. 2009

Typ dokumentu: Zpráva Účetního dvora předsedovi Rady

Obsah dokumentu: Dokument v příloze obsahuje rozsáhlou zprávu určenou předsedovi Rady Karlu Schwarzenberga, která mapuje výsledky pomoci EU v některém budoucího Východního partnerství a obsahuje i doporučení, která mají přispět ke zlepšení těchto výsledků do budoucna.

SPOLEČNÝ POSTOJ RADY, kterým se mění společný postoj 2008/369/SZBP o omezujících opatřeních vůči Konžské demokratické republice - [5172/09](#)

Datum: 20. 1. 2009

Typ dokumentu: Návrh společného postoje Rady

Obsah dokumentu: Dokument navrhuje změnit společný postoj Rady ke KDR v souvislosti s novou rezolucí RB OSN 1857 (2008) tak, aby s touto rezolucí byl v souladu.

Investiční rámec pro západní Balkán = závěry Rady - [5113/09](#)

Datum: 15. 1. 2009

Typ dokumentu: Návrh závěrů Rady

Obsah dokumentu: V příloze dokumentu se nachází návrh závěrů Rady ve složení pro hospodářské a finanční věci o investičním rámci pro západní Balkán.

⁵⁷ Úř. věst. L 169, 8.7.2003, s. 72.

Zpráva Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru: Zpráva za rok 2007 o programu PHARE, předvstupním nástroji pro Turecko, programu CARDS a přechodovém nástroji - [5318/09](#)

Datum: 14. 1. 2009

Typ dokumentu: Zpráva komise

Obsah dokumentu: Zpráva se zabývá prováděním programu PHARE, předvstupního nástroje pro Turecko, programu CARDS a přechodového nástroje v průběhu roku 2007.

Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu: Rozvoj a upevňování vnější služby: Provádění opatření plánovaných pro rok 2008 - [5289/09](#)

Datum: 13. 1. 2009

Typ dokumentu: Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu

Obsah dokumentu: Sdělení se týká rozvoje vnějšího zastoupení Komise.

Spor mezi Ukrajinou a Ruskem týkající se plynu - [5165/09](#)

Datum: 12. 1. 2009

Typ dokumentu: Oznámení předsednictví Radě LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument oznamuje záměr předsednictví svolat na pondělí 12. ledna mimořádné zasedání Rady ve složení pro dopravu, telekomunikace a energetiku. Obsahuje rovněž návrh závěrů Rady.

Návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1859/2005 o zavedení některých omezujících opatření vůči Uzbekistánu - [5056/09](#)

Datum: 7. 1. 2009

Typ dokumentu: Návrh nařízení Rady

Obsah dokumentu: Dokument navrhuje aktualizovat seznam vybavení, které je zakázáno do Uzbekistánu vyvážet, protože by mohlo být použito k represí.

Obecné zásady Evropské unie pro dialogy o lidských právech se třetími zeměmi – aktualizace - [17164/08](#)

Datum: 6. 1. 2009

Typ dokumentu: Oznámení Politického a bezpečnostního výboru Coreperu/Radě LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument oznamuje schválení Obecných zásad na úrovni politického a bezpečnostního výboru.